

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pô godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilika sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahtave tiskaju se po 20 para po petit redu. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Glavna godišnja skupština stranke prava.

U smislu pravilnika stranke i u sporazumu sa upravom, sazivljem glavnu godišnju skupštinu stranke prava sa slijedećim dnevnim redom:

1. Izvještaj o političkom položaju i o radu stranke;

2. nutarnja pitanja stranke: konstitujske vjeća; razprava o pravilniku i resoluциje o istom;

3. eventualija.

Skupština će se držati dne II. rujna u Šibeniku u 9 sati prije podne.

U Zadru, II. kolovoza 1910.

Predsjednik stranke prava:
Don Ivo Prodan.

U oči skupštine.

U nedjelju u našem gradu sastati će se izaslanici pravaški iz naše Dalmacije. Zanimanje za skupštinu je posudva veliko, a po obavistima koje primamo, odaziv će biti liep.

Čitajući ovo dana utvaraško-„demokratsku“ glasila, razabiremo, kakva ih nervoznost spopala u oči pravaškoj sastanku. Neke novine osobito operiraju zlonamjernom laži, među bi li javnost zavarale. U tu svrhu turaju u svjet glasine o nekakovom klerikalizmu ili pretvorbi pravaške stranke u klerikalnu. Ne čemo im na to odgovarati, jer nije nužno, a i zato, što će sama skupština dokazati, kako su li zašto stanovite novine pisale. Stranka prava će i nadalje ostati ona ista i nepromjenjena, kako je i dosad bila, sliječi prvotna načela i tradicije svoje. Stranka prava se je od uvek zalagala za svećenstvo i za njegova prava, što se ne smije istovjetovati sa klerikalizmom. Radi toga Utvara i njezina glasila osobito, u zadnje doba udaraju na stranku prava, a mi to konstatiramo, da se oni na nas obaraju samo za to, što vršimo djelo pravednosti, nepristranosti, snošljivosti i što slijedimo tendencije naroda našeg. Taj njihov postupak mora svakomu najbolje da osvetlji ciljeve, za kojima je išao pak utvaraško-„demokratski“ i stopljene tih dviju stranaka. Istodobno mora da razkrinka i dvoličnost pisanja nekih ter-nekhi, koji sad miltuju, da kasnije mogu jače pritisnuti. Njihovo operiranje sa klerikalizmom naučice je i svjestno lažno, a njihovi zadnji nepristojni napadaji samo su dokazom, da česa ih žuk i strah može dovesti. Borba sa lažima ne može da uspijeva dugo, a tako će i njihova u brzo svršiti.

Skupština stranke prava najbolje će pozakriti, koliko je u tim izmišljanim istinama. Zaključci iste obezkrupljeni će do temelja podmetnute stvari stranci prava. Ovo će također mnoge ponukati, da i oni skupštini sudjeluju.

Utvarašina i „demokratskim“ demagogizma: do vidjenja nakon skupštine!

SIBENIK, 7. rujna.

Makarski „Sokol“ — progont. Na drugom mjestu donosimo iz Makarske obširno opisane šikanacije, kojima je taj „Sokol“ izložen. Hoće da prirede javnu vježbu i obhod po gradu, i to mu se zabranjuje radi tricavne ne-ratzloga, iz kojih i preveć vidljivo pruža svoje crne papke strančarstvu. Sada je na občini vladin komesar, koji svoju službu i preveć „svjestno“ vrši, a to se najbolje vidi iz toga, što ovako otvoreno progoni jednu čisto narodnu inštituciju kao što je „Sokol“, a to u jednom čisto hrvatskom mjestu, gdje nema pogibjeli, da bi se kakvi nehrvatski osjećajući elementi strčali radi toga. Iz dopisa iz Makarske razabiremo, da su po sredi i nečiji prsti, koji bi htjeli biti hrvatski. Kakvi su to Hrvati, koji se ne stide klipove bacati pod noge jednom „Sokolu“, koji se u svemu dosad pokazao na visini svog poziva i nikom se ne zamjerio? Ta gospoda, koja pronalaze sa sitnozornom „strančarstvom“ kod drugih, gdje ga ni truna nema, moralni bi ipak imati bar malo — hrvatskog obraza...!

Naši posebni izvještaji.

nw, Izborna borba u Banovini. Zagreb, 4. rujna. — Izborna borba se je amo već razmala. Razne stranke agitiraju unakolo za mnogobrojne svoje kandidature. U Hrvatskoj još nikad možda nije bilo toliko kandidata kao ovaj put. Evo van razmjera broja: koalicija kandidira u preko 80 kotara, starčevićanci (grupa dr. Mile) dosad u 44, starčevićanci (grupa dr. Franka) u 50, seljačka stranka u 30, soci demokrati u 20 i Srbi radikalni u 20. Dakle 250 kandidata od prilike na 88 kotara. No ovdje nijesu uračunani Tomićevi kandidati, njih je preko 70, koji će kandidirati, a neuspjeli li pregovori Tomićevi s koalicijom.

Nego hoću da vam zabilježim nešto iz službenog lista. Razpravljavaju o stanovništu dra Tomića, „Nar. Novine“ odgovaraju „Srbo-branu“ i „Zastavi“, koje se opiru učištenstvu stranke iz bojanj, da njihov stranački individualitet ne strada. Službenе novine izjavljuju, da je banu svejedno, kako bi se jedinstvena stranka imala zavali, pak čak i srbsko-hrvatska. Kako vidite, sad je dr. Tomić počeo popuštati. Glavno mu je dobiti mameleku, a kako se oni nazivali i titulirali, to mu je sasvim ravnodušno.

Razput ljudljanske občine. Primamo iz Ljubljane: Razput mjestnog občinskog vjeća prouzročio je u zemlji mnoge komente, tako se n. p. slovenskoj pučkoj stranci podmećalo, da je ona kod vlaste preko dr. Šusterića radila o razputu. To je vjet došio i jedan poljski list, a na to je dr. Šusterić u bečkoj „Union“ dao izjavu, u kojoj se veći, da je on i stranka u interesu autonomije radio sa svom odlučnošću, da Hribar bude potvrđen. Oprovrjava, da bi držanje slovenske pučke stranke prema vlasti moglo išti uplivati na Hribarovu nepotvrđenje. No „liberal“ uprkos ovomu i dalje podmeću sad zemalj, odboru, da se nije za stvar zauzeo. Mogu vas tako izvestiti, da zemalj, odbor nije mogao ništa poduzeti u tom smjeru, jer je o razputu občine bio od vlaste obznanjen tek nakon gotova čina. Medutim je zemalj, odbor upravo vlasti izjavu, u kojoj traži, da Ljubljana Što prije dobitje svoje občinsko zastupstvo.

Čeka jedinstvena parlamentarna stranka. Beč, 5. rujna: Masarykova parola o posebnoj i jedinstvenoj politici češkog u parlamentu urođila je plodom. Petak se je ovjeste sastao parlamentarni odbor češkog saveza na skupštini, koja je razpravljala o zajedničkom i jedinstvenom djelovanju Čeha u parlamentu. Sjednici su prisustvovali: Udržal, Forž, Masaryk, dr. Zahradnik, dr. Stransky, Slinger, Mastalka, dr. Zoček i dr. Horšky. Izvješćavao je Udržal, koji je saglasio potrebu, da se svi češki zastupnici u parlamentu stope u jednu skupinu. Zato su se izjavili mladočesi, agrarci i kršćansko-socijalni zastupnici. Bienerth je od govornika bio oštros napadnut radi razputa občine u Poštorni. Radi toga će se povesti u parlamentu akcija. Govorilo se je i o sastavu češkog sabora. Konačno je zaključeno što prije sastaviti pravila novog saveza, po kojima bi Česi mogli jedinstveno nastupiti pri jesenjem parlamentarnom radu. Češki listovi oduševljeno pišu ovoj akciji.

Karakteristično je pak, da njemačko-nacionalne novine s veseljem pozdravljaju češki jedinstveni parlamentarni savez, koji da je naperen proti „Jednoti“. Ne da se u to vjerovati, jer kako čujem ima među Česima dobar broj njih, koji hoće složan rad sa „Jednotom“.

Medutim se danje nastavljaju pregovori o djelotvornosti češkog sabora. Niemi popuštaju, a usled toga će i Česi biti pristupačniji. Stanje zemaljskih blagajna je strašno, jer će 1. oktobra biti prazne. Privatni novac morati će u pomoski priskocići, ako ne bude obnovljene zemaljske namete na pivo.

Obča i glavna skupština „Saveza dalm. učitelja“

očekivala se s velikim interesom. Svaki je želio znati, kako će se na njoj stvari razviti. I razvile su se onako, kako je očekivao i

znao, da će se razviti, svaki misaoči čovjek. S jedne strane vijogradost, megalomanija, neobuzdana čežnja ili bolje nagoz za rušenjem, za prodiranjem u prve redove bez ikavkih uslova i zasluga, — s druge strane ozbiljnost, duševnost, trična brig, da se uzdrže krvave stecjevine od godina i da se poboljšaju učiteljske staležke i ekonomski prilike u granicama mogućnosti, da se obrani staležki ugled od držkih napadača, što vam je obča slika ljudi, koji se nadjože samo za čas skupa na 4. rujna u Splitu, da se odmah i podiže u dva tabora, jer jedni nisu više drugima pripadali već od onog časa, kad je u naš javni politički život zaduhnuo vjetar samozvanog liberalista, demokratista i naprednjača.

Kako svagdje, tako je i ovdje pobedila ozbiljnost, tričnost i duševnost. Nije onoj drugoj strani pomogla nikavka smicalica, nikavka zakutica, a bilo ih je pretek. Redovi starih, poštenih učitelja ojačani četom mladih, koji se ne dadeči zavesti, već ostadeče uz svoje stare drugove, da s njima diele žalosti i radosti težkog učiteljskog života, ostadeče stisnuti, čvrsti i nepotpuni. Nadješi vuci lavove, ondje guje mnijaju nači ove.

Na predstanku

već pokušava „moderni“ učitelji — tako čemo ih zvati — da nedostojnom igrom probiju sebi put. Skupiše se, kopušće pedesetak kruna, pa se preko svog lidera Ivka Radovanovića obratiće upravi „Saveza“, da budu primljeni kao članovi. — Sa pedesetak kruna u oči i s kupštine hijeđoše kupiti pravo odlučivanja protiv svojim drugovima, koji od godina rade u „Savezu“, i koji ga ustrojili u ona tama i mučna vremena po učiteljstvu. Sa pedesetak kruna hijeđoše ući u „Savez“, proti kojemu su neprestano rovarili, da ga sruši, zar, a u protivnom slučaju da ga ostave do druge občine skupštine, pa da opet sa i nekoliko kruna pokusaju, hoće li im uspeti juriš na nj. I to se doživjelo od kolega, od uzgojitelja, od liberalnih i modernih ljudi!

Kad im „trik“ nije uspio, onda stvoriće svoju veliku ozbiljnu odluku, da se odcepie, ali dakako svečano, demonstrativno.

Skupština se otvara

na devet sati u jutro u dvoranu gradjanske ženske škole splitske. Ima učitelja preko dvije stotine. Predsjednik F. Bradic progovara. Progovara iz duše, srecem no dlanu, moraš mu se diviti toploti čuvenstva, plenitošću misli. Al „moderni“ učitelji kašljuju, rugaju se. Na njih ne djeluje čuvenstvo izraža, plenitošća misao i želja. Prva im je brig, da poslije onakog govora predsjednika izkale svoj bres, proti kojemu su neprestano rovarili, da se uvršti, sruši, zar, a u protivnom slučaju da ga ostave do druge občine skupštine, pa da opet sa i nekoliko kruna pokusaju, hoće li im uspeti juriš na nj. I to se doživjelo od kolega, od uzgojitelja, od liberalnih i modernih ljudi!

Kad im „trik“ nije uspio, onda stvoriće svoju veliku ozbiljnu odluku, da se odcepie, ali dakako svečano, demonstrativno.

Skupština se otvara

na devet sati u jutro u dvoranu gradjanske ženske škole splitske. Ima učitelja preko dvije stotine. Predsjednik F. Bradic progovara. Progovara iz duše, srecem no dlanu, moraš mu se diviti toploti čuvenstva, plenitošću misli. Al „moderni“ učitelji kašljaju, rugaju se. Na njih ne djeluje čuvenstvo izraža, plenitošća misao i želja. Prva im je brig, da poslije onakog govora predsjednika izkale svoj bres, proti kojemu su neprestano rovarili, da se uvršti, sruši, zar, a u protivnom slučaju da ga ostave do druge občine skupštine, pa da opet sa i nekoliko kruna pokusaju, hoće li im uspeti juriš na njih. I to se doživjelo od kolega, od uzgojitelja, od liberalnih i modernih ljudi!

Zato tim, inače davnim, disidentima drugovi što ostadeče na okupu ne moguće doduše imat drugo nego sažajenja. Dogodilo se, što su odavna „moderni“ učitelji, veliki zagovaratelji organizacije željili.

Skupština „Saveza“ nastavila je na to svoja večanja, preko kojih se ipak kadnikoj pojavi koji „uplujuvack“ modernih, jer ostave krovnu na upravu „Saveza“. — Uprava je „Saveza“ kriva, što nije udariti pečat, daši svoj plac i njihovoj moralnoj delikatnoj tražbinii!

Zato tim, inače davnim, disidentima drugovi što ostadeče na okupu ne moguće doduše imat drugo nego sažajenja. Dogodilo se, što su odavna „moderni“ učitelji, veliki zagovaratelji organizacije željili.

neglo je na predstanku kazalo, da će tuži upravu političkoj vlasti, jer da je prekršila pravilnik, kad nije dopustila kupovanje prava odlučivanja kao kakvu trgovinu. U toj „nezakonitoj“ skupštini Dobronić ipak sudjeju; predlaže i glasuje, da dokaže svoju veliku dosljednost i da vodi „kontrolu“.

Nakon secesije

tekar — a to je simptomatično — ušao je u dvoranu vladin povjerenik, koji je stao do svršene skupštine, a kad je izšao, izšao je za njim i Dobronić.

Medjuto dozapravljen je dio cijelog red učiekstvovanja s predstankom na strane svih skupština, ako se izuzmu samo smiešne i neskladne note Dobronićeve i sekundirajuće druga Murata.

Perovodje su bili učitelji Belamaric i Vukić.

Preinaku društvenih pravila prama potrebi, da se „Savez“ reformiše u „Savez kotarskih učiteljskih družava“ prihvjeta na to temelju osnove izrađene po upravi s njezinim dopunjnicima.

Pitanja ekonomске i pravne naravi predana su izabranim odborima, da ih prouče, reše, a onda da kroz osam dana podnesu elaborat upravi, da uzmognu prama tome uprava sastaviti podnesne na zanimane vlasti.

Kod pretresanja preinaka društvenih pravila predstava je skupštini vri učitelj Vlaho Fortunić, jer je Bradic bio izvjesitelj. Fortunić je zadivio svakoga, koliko taktičnim, toliko muževnim vodjenjem razprave.

Silno se dojmio krasan govor upravitelja gradi, škole Krsta Čurkovića u prilog kršćanskoj školi i kršćanskom ugovoru, te je u tom smislu označen i svrha „Saveza“. — Na to je pristao i „moderni“ Dobronić.

Pri razpravi ovog premata Dobronić dobio zaslužene lekcije radi neistinu podvaljenih i radi tvrdnja, koje su bile obezkrpljene jednim njezinim člankom u „Učiteljskom Glasu“.

Zatim je

Glas povjerenja

izrekla ciela skupština upravnom odboru na predlog K. Čurkovića, a taj glas popraćen je u isto doba pjeskanjem i burnim odobravanjem.

Citali se za tim prispjeli brojzavari pozdravili i izrazili solidarnosti sa skupštinom i upravnim odborom, koji je znao onako dostojanstveno i muževno ustati na

Obranu učiteljske časti,

te se je povodom toga povela rječ o poznatoj uvrjadi njezinoj od zastupnika i člana pok. škol. vjeća dr. J. Machiedo na pitomkinje učitelja u Dubrovniku. Učitelj Kristić uzeo je rječ i prikazao u kratkim, ali izrazitim crtama cijelu afetu, a onda predložio, da se uvrđeni učiteljske časti izreče glas o neovjere. Cijela skupština pozdravila taj predlog burnim aplauzom. Predsjednik izjavljuje, neka se skupština izrazi, da kod ovoga preloga bude pravo glasaće obće, jer se radi o pitanju izvan poslovnoga rada. Skupština na to pristaje i predlog Kristića biva primljen jednoglasno. (Dobronić i Murata ne može se ovdje ubrojiti, jer za njih skupština nije bila zakonita.)

Dr. Machiedo

primio je tako zasluženu lekciju od obće skupštine „Saveza dalmat. učitelja“, koja ga je jednodusno osudiла, davši mu glas nepovjerenja. Kako će dr. Machiedo primiti tu lekciju, to nasa sada ne zanima, ali po onome što doznašmo, možemo kazati, da je sve ono, što je do sad gledao njezinu, bio tek preljud, a s glasom nepovjerenja, koji je od skupštine dobio, tek počimljje akcija svjestnog učiteljstva protiv njemu.

Dok je obća skupština „Saveza“ ovako tekla i srušila, disidenti imali su svoj sastanak u fojeru občinskog kazališta, koji im je bio blago otvoren. Tu ih je pozdravio vjećnik občine splitske „moderni“ Jure Kapić. Odlučuće ustrojili svoju „Svezu“ po već gotovim pravilima, koja odmah prikazala u 5

primjeraka nadležnoj vlasti. — Privremenim predsjednikom ostaje im Petar Antičić. — Protiv uvrjetitelju učiteljske časti nisu poduzeli ništa, već su "Savezu dalmat. učitelja" odnosno središnjemu njegovu odboru zamjerili, što je izdvojeno za to poznati prosvjed u nestasici dokaza.

Poštie podne su imali izlet na Marjan, te im se pridružio, kako čujemo, dr. Josip Smoljaka.

A sad prepričamo cjenjenim čitateljima i javnosti neka sudi, koja je strana navukla na se političku, stranačku odoru, koja je strana poradila sve u stranačke svrhe i pokušala, da občoj skupštini „Saveza“ udari strašni bilje?

Svjestno učiteljstvo naše, nezaraženo modernim utopijama, trijezo i radino, vratio se sa skupštine zadovoljno i ponosno svojem radu, da ga nastavi u duhu svoje častne prošlosti, osvjeđeno, da je još jednom dokazalo, da mu je dobra glasa, da časti svog staleža. Evala mu! Tako rade i djeluju ljudi, koji ljube dobro, čast i narod, kojemu služe.

Glavna godišnja skupština „Saveza“ obdržana je popodne istog dana od 4 do 6 sati. Primljeno je na znanje izvješće o radu uprave kroz minulu godinu, o stanju blagajne, iz kojeg je proglašeno, da „Savez“ ima gotovinu preko hiljadu kruna, dok su neprijatelji njegovi trubili svugdje, da je „Savez“ upao u dugove. Primljen je predlog, da središnji odbor bude ovlašten javno obznaniti sve stisne učitelje i učiteljice u pokrajini, da im je slobodno saolčiti mu svoje naknadno pristajanje uz zaključak občne skupštine, kojom mu je izrečen glas povjerenja, a glas ne povjerenja dr. I. Machiedu.

To je bilo od potrebe. Jednom kad su se moderni odcepili, kad su htjeli odcepiti se, neka se jave i pobroje svu učiteljicu i učitelje, što ćute, da ne mogu biti uz one, koji bi htjeli školu bez vjere i Bog-a i koji daju p o u z a n i c e onome, koji učiteljski stalež vreduju u njegov ugled, u njegovu čast.

Nek se razluči kukoj od pšenice!

Puljski Hrvati u Trstu.

U nedjelju je bio izlet puljskih Hrvata u Trst. Talijansko trščansko polit. društvo „Associazione Patria“ držalo je jednu skupštinu gradjana, talijanske narodnosti, na kojoj je žestoko progovorevalo proti nedjeljnoj „provali“ puljskih Hrvata u Trstu. Običajnim fanatizmom govorili su nar, zast. dr. Pitacco i obč. večelnik dr. Mrak. Ovi i drugi govornici pozvane c. k. vladu i gradjane da odbiju od Trsta namjeravanu „uvrdu“. S talijanske se strane činilo sve moguće, da se nedužni izlet hrvatskih radnika prikaže kao provala barbara, koje treba odbiti na najurosiviji način.

No uza svu harangu Talijana izlet se obdržao te je sa parobrodom „Split“ došlo preko 400 izletnika, dočekani od množstva Slovencima i Hrvata. Talijani su svoje bili organizirani na napadaju i demonstracije, ali konsiguirana vojska, ojačano oružništvom i redarstvo držali su red. Pred „Narodnim Domom“ govorili su zastupnici dr. Rybar i dr. Mandić, koji su žestoko napali Talijane. Dok su svi Slovenci i Hrvati bili pred „Narodnim Domom“ Talijanci su napadali pojedince Slovence i demolirali kavunu „Minerva“ u Aquedotu, koja je vlastištvu jednog Slovence. „Piccolo“ donosi čudesa o batinama, koje su Slovenci dobili te govoriti da ih je u sve bilo nekoliko stotina. Međutim jedan očevid nam pripoveda, da je pred „Narodnim Domom“ bilo preko 10.000 Hrvata i Slovaca, tom zgodom da je došlo da Mazzinianizmu do sukoba i da je 60 Talijana ranjeno. Redarstvo je uapsilo do 80 Talijana i nekoliko Slovencima. Oko 40 Talijana je zadržano.

Tako je kukavica svršila demonstracija Talijana, koja je i klišom bila pozdravljena, kada izletnici bijaju već na putu.

Političke vesti.

Češki sabor. Kako je poznato, ovoga tjedna započinju pregovori, o uspjehu kojih će zavisiti, hoće li se sastati češki sabor. Osim zemaljskoga maršala Lobkovitza prisustvovati će sjednicama i prisjednik zemaljskog odbora dr. Eppinger i član veleposjedničkog udruženja grof Wallis. Počinjaj se ovaj sastanak do je ministar predsjednik barun Bierenher. Konferencije se predhodno neće voditi po ustanovljenom programu, jer će se ponaprijure pojedine stranke izjaviti o situaciji i o svojim zahtjevima. Ova konferencija je zapravo priprava za veliku konferenciju, na kojoj će se razpravljati o tome, kako bi se omogućio rad češkog sabora. Do sada još nije poznato, da li će u tim konferencijama biti zastupane češke gradjanske stranke. Češke su opozicionale stranke sasvim ravnodušne spram čitave akcije. U češkim krugovima pogovara se, da se radi o promjeni sabororskog

poslovnika. U subotu se sastala na vičenje parlamentarna komisija češkog narodnog vjeća. Do podne su obdržavali sjednicu češki agrari. Sada se radi o tome, da se ujedine sve češke stranke po uzoru njemačkog nacionalnog saveza. Izgledi u ovakav savez baš nisu povoljni. Sjednicu komisije predsjednik zastupnik Udržala, jer se dr. Kramer još nije povratio iz Rusije.

Pomilovanje u Crnojgori. Od jedne dobro upućene ličnosti dobio je beogradski „Obzor“ dopisnik ovo saobraćenje: Kralj Nikola je obećao, da će pomilovati sve nepomilovane crnogorske političke osudjenike prilikom svoga već zakazane posjete u Beogradu. Samo kralj Nikola postavlja kao uslov, da pomiluje crnogorske „veleždajnike“, da beogradska štampa prestance da piše protiv njega.

Aneksija Sandžaka Crnojgori. „Politici“ brzozjavljaju sa Cetinja, da se u tamnijem datorskom krugovima govoriti otvoreno, da će Crnogora u najskorijem vremenu anektirati sebi cio novopazarški sandžak zajedno sa prijenskom nahijem. Takovi se glasovi šire i van Crnogore, u beranskoj i pečkoj nabiji. Oni, koji su više upućeni u tu stvar, tvrde da je Turska već pristala na ovu aneksiju intervencijom Rusije, koja je u naknadu zato obećala Turšku narodičke kompenzacije. Isti krugovi uvježavaju dalje, da je na ovo pristala i Austro-Ugarska, pošto je sklopila sa Crnogorom tajni ugovor, a tako isto veli se, da je dala svoju privolu i Bugarska, ali pod uslovom, da joj se ostave slobodne ruke u Macedoniji. Sporazum s Bugarskom svršen je na Cetinju za vreme boravka cara Ferdinanda i njegovih ministara, spoljnih poslova i vojnog.

Obdružno stanje u provinciji Bilbao. Nad provincijom Bilbao je proglašeno obdružno stanje. Ondje traže već dulje vremena štrajk i španjolska je vlasta sa zabrinutošću pratala, kako se sve više širi baš u vremenu, kad su katolici spremljali veliku manifestaciju u San Sebastiјanu, jer se bojati, da će oni ovaj štrajk izrabiti u svoje svrhe. No u posljednje se vremena položaj u području štrajka vrlo pogoršao, pa je u sredu — kako je poznato — došlo u Bilbau do izgreda, koji su doveli do zaposjednica donjega diela grada. Čete su optovano ustale protiv štrajkaša. I u Barceloni i u Saragossi raširio se štrajkovni pokret. U Saragossi je štrajk već generalan. No mir ovđe nije potpuno. Upravitelji ne mogu dobiti zemljište zatraženo na javnu vježbu: „obziru na današnje stanje obale i na javnu štetu nedjeljnog dana, tim više da bi javne vježbe, predmijeva se, privabile veliki broj „gradjana“.

Kotarsko pak poglavarstvo nakon saslušanja občinskog upravitelja, tobože dozvoljava, ali takovim rasporedom obhoda i opredjeljenjem mesta za vježbanje, da izključuje obhod gradskim ulicama, kako je „Sokol“ bio zatražio; i opredjeljuje za vježbanje zemljište van grada, mjesto sasvim nepriskloni za vježbe. Poglavarstveni odluka glasi: „obvod iz Sokolane, ali takovim rasporedom obhoda i opredjeljenjem mesta za vježbanje, da izključuje obhod gradskim ulicama, kako je „Sokol“ bio zatražio; i opredjeljuje za vježbanje zemljište van grada, mjesto sasvim nepriskloni za vježbe.“

Kralj Nikola u Beogradu. Po jednom brzozjavu sa Cetinja, kralj Nikola je obećao prieslonosljedniku Aleksandru, da će prigodom puta u Petrograd, koji će preduzeti još ove jeseni, posjetiti Beograd i Sofiju. Ranije tvrdjeno je, da se kralj doči u Beograd i zadržat će se ondje dva dana kao gost kralja Petra.

„Drang nach Süden“ u Ljubljani. Izgleda, da stroge mјere, na koje se je vlasta odločila proti ovom gradu, idu za tim, da što više potiskuju narodni njegov značaj a podupiru ništinu. Namjestnik Schwarz izdao je naredbu svim poglavicama ureda, kojom im se nalaze, da odsele sve javne obavestiti pučanstvu imaju bezuvjetno izdavati u slovenskom i njemačkom jeziku. U naredbi se veli, da ovdje ima toliko Nemaca, da imaju prava zahtevati, da ih se obavještaje u njihovom jeziku.

Zeleni knjiga Rumunjske. Bugarska vlada primila je zeleni knjigu Rumunjske o sukobu u Pireju. U toj knjizi saobjeće rumunjska vlada, da nezavisni interes u Grčkoj štititi poslanik Italije, dok gledje pirejskoga sukoba veli: 1. Grčka vlada treba da izjavи formalno svoje sažaljenje radi toga sukoba; 2. Grčka vlada treba da zjamči, da će progniti sve krive toga sukoba, te 3. Grčka vlada mora da zjamči, da će sva šteta koju je pretrpio parobrod „Imperialator Trajan“, bila nadoknadjena. Cela knjiga sadržaje 38 točaka, te se medju ostalima nalazi i gledje vojnoga bleguncu rumunjskog, koji je pušten na slobodu u Grčkoj.

Pogranični sukobi Turske. Ovo dana Turska je zaposlena sa referatima o pograničnim sukobima. Njezine pogranične čete sukobile su se sa odnosnim četama drugih država na granici grčkoj, bugarskoj i perzijskoj.

U Perziji je ponovno buknuo ustanak.

Ustaški vođa Rasid-Sultane utvrdio se je u

pokrajini Verami; ustanak je ozbiljan, a vladine su čete nemoćne. Te trzavice već u 3 godine vla-

daju u Perziji.

Tursko-Grčki spor. Do jučer govorilo se o prijetnoj ratnoj opasnosti između Turske i Grčke. Ova je već bila mobilizirala svoju vojsku i sve mјere poduzela. Sad se javlja, da vlasti nastoje oko izmirenja dviju susjednih država, te da one neće u nijkom slučaju dozvoliti oružani sukob. Postignuti sporazum između Bugarske, Grčke i Crnogore, ozbiljno uzmernjuje Tursku.

Naši dopisi.

Makarska, 5. rujna.

Ma što se ovo zbiva u Makarskoj? U Makarskoj se događaju nevjerojatne stvari. Oni koji su po svom položaju dužni da nastoje oko mira, susretljivošći, te sredjenja ovamošnijih nesnosnih prilika, uzeši su naprotiv zadaču što više razpljavati strasti i nemire stvari. Drugačije se ne može shvatiti njihovo postupanje.

Najnoviji njihov postupak sa mjestom „Hrvatskim Sokolom“ naišao je na sveobču osudu gradjanstva. Svima je sokolskim društvima u pokrajini, pa čak i onom zadarskom dozvoljeno slobodno stupanje po gradu i pridruživanje javnih vježbi, ali Makarskom Sokolu vlasti to ne dozvoljavaju. Nevjerojatno, ali istinito!

U nedjelju 4. tek. mј. „Sokol“ je bio namjerno priredjiv javnu vježbu na obali, kao na najgđenijom položaju; polazeci iz „Sokolane“ gradskim ulicama, uz svirku društvene fanfare do vježbališta. U tu svrhu uprava je Sokola obratila redovitim molbama občinskoj upravi i poglavarskom za dozvolu. Netom je „Sokol“ prikazao molbe, protivnici stali su na vas malo govoriti, da ne će dozvoliti občinskoj upravitelji i poglavarstvo niti obhoda po gradu, niti javne vježbe na zatraženom zemljištu. Iako smo ovamo svemu vični, to ipak za reči pravo, nismo povjerivali tim glasinama. Nu dogodilo se je zbijala na dlaku onako, kako su naši protivnici želili i unapred govorili. Občinski upravitelji nije dozvolio zemljište zatraženo na javnu vježbu: „obziru na današnje stanje obale i na javnu štetu nedjeljnog dana, tim više da bi javne vježbe, predmijeva se, privabile veliki broj „gradjana“.

Kotarsko pak poglavarstvo nakon saslušanja občinskog upravitelja, tobože dozvoljava, ali takovim rasporedom obhoda i opredjeljenjem mesta za vježbanje, da izključuje obhod gradskim ulicama, kako je „Sokol“ bio zatražio; i opredjeljuje za vježbanje zemljište van grada, mjesto sasvim nepriskloni za vježbe. Poglavarstveni odluka glasi: „obvod iz Sokolane, ali takovim rasporedom obhoda i opredjeljenjem mesta za vježbanje, da izključuje obhod gradskim ulicama, kako je „Sokol“ bio zatražio; i opredjeljuje za vježbanje zemljište van grada, mjesto sasvim nepriskloni za vježbe.“

Rekosmo, da je ovaj postupak občinskog upravitelja i poglavara naišao na sveobču osudu gradjanstva, kao što smo uvjereni, da će i javno mnenje pokrajini isto tako ih odsuditi. Toli odluka občinskog upravitelja, koli ona poglavarska, pokazuju skrajnu zlobu i glupost. Zahvaljujući je velikom ustupljenu i bladnokrvnosti našegu gradjanstva, da nije reagiralo na ovakov izazovno postupanje. Netko bi hotio u mutnom lovit, ali se je izjavilo!

Občinski upravitelj obrazložuje da ne može dozvoliti: „obziru na današnje stanje obale i javnu štetu“. Djetinjasta izluka! Poznato je, da je Makarska obala jedna od prostranijih u pokrajini, a da mjesto na kojemu se je tražilo vježbanje ne može smetati javnoj štetni, tim više da se znade, da tu kojekakvi circusi i razno gradivo stoje i dana i dana, bez da „smetaju javnoj štetni“, dok občinski upravitelj u prevezloj mudrosti našao je, da bi to smetalo, kad bi „Sokol“ i samu jednu uru upotrebljio za vježbanje; i ako je „Sokol“ u svom podnesku izričito naglasio, da će se ostaviti prostor praznici. Zar nisu li i razne druge zabave, kao n. pr. glazba i t. d.? Pa kad je ikada to komu smetalo? Občinski je upravitelj svoje poznato strančarenje holuo kako tako, pokriti, ali nije uspio; dapače ovime je pokazao strančarenje u podpunoj golotini. Kažu nam, da su se gospoda na najstresniju ovih zadnjih doba izrazila, kako ne će po nište više dozvoljavati strančarenje i pristranost njihovim ljudima u Makarskoj, već najveće nepristranost i susretljivost da će im našložiti. Dok gospoda tako obećavaju, dote njihovi predstavnici obratno rade; pak ili oni čine sprađicu od svojih rieči, ili njihovi predstavnici ovamo drže do njihovih uputa, koliko i do lanjskoga snjeća. Treće ne može biti. Rieč imaju sada Namjestništvo i Zemaljski Odbor, a sira občinstvo nekih prosudi kô daje povoda napetostima u Makarskoj?

Sučuraj na Hvaru. U 67. br. „Narodnog Lista“ opisuje neki „nezapolni gospodin“ M. doček narodnog zastupnika dr. Tresića - Pavićića u Sučurju na Hvaru. Lažnim izvještajem nastoji prikazati javnosti kao da pravaš u Sučurju više i nema; jednini nas potezom pera briše sa lica zemlje!

Počimjte s lažu, da s lažu završi; da mu tako uspije sam doček u što sjajnijem rahu

prikazati i tim izbiti materijala za poznatu kliku, koja već dugo na našoj občini pašuje. Tvrdi, da nas da sada nije još nijedan zastupnik posjetio; bajagi dr. Tresić je prvi! — Možda mu je svrha, da naše mjesto u što crnijem svjetlu prikaze, da tim većma odskoči „rad za narod“ onih, koji su dr. Tresića ovamo dozvali, da im on učvrsti popucate temelje. — Smešno hvalisanje, kad znamo, da nas je u svoje doba posjetio bivši pravaški zastupnik, sad počinjivi Folnegović, nazad malo godina na tpranski susjed dr. Ferri, onda još zastupnik stranke prava.

Dopisnik tvrdi, da je dr. Tresića „dočekao sav narod“. — Mi bi dopisniku tu smjelu laž kod zdravih očiju zamjerili, kad ga ne bi poznavali i znali, da mu je laž tako sru prirasla. Dr. Tresića dočekala je, istina većina obč. upraviteljica, bez prvog predsjednika g. dr. Draževića-Franjevića, sa řešicom pristaša, a pre bezbroke „demokratske“ djece, ali brkatih ljudi jiz varušu to nismo vidili.

Dopisnik tvrdi, da je čitavo mjesto bilo okićeno zastavama, dok se je trobojica — izim na narodnjačko-demokratskoj občini i hrv. čitaonici, čija je uprava čista pravaška, a i članovi su većinom pravaši, ali je zastava radi ulijednosti izvjesila — vijala samo na dve tri kuće i slučajno, po starom običaju na jednoj novogradnji. Od svih brodica u luci vijale su zastava njih par. Obala je istina bila izkićena, ali to je bilo služeno po naredbi občine.

Obče doček je bio hlađan, u mjestu se nije opažao nikakav interes, što ne smeta „crnom“ dopisniku, da javlja o slavi i velikom veselju..

Mi na skupštinu većinom niesmo htjeli poći, jer bi bili morali dr. Tresiću glasovati nepovjerenje, a tim bi eventualno smetali mu pri vrišnju njegove dužnosti: m i r o n o p o laganju računa pred izbornicima. U ostalom veliki je broj naših pristaša na našu m o l b u isto skupštini prisustvovo, da bude kontrole, te se uzmognemo pozvati na svjedoke, kad se obećanja dr. Tresića ne izpune. Iza zlatnih brida i kula u zraku, sledi občina razočaranje!

Nam je dr. Tresić do najbolju zadovoljstvu, a narodnjačko-demokratskoj gospodzivonki pljusku; kad se je javno nazivao „pravaš“, kad je tvrdio, da je on pravi sjedbenik Starčevića, kad se je zaklinjao, da on nije demokrat, već pravi pravaš-starčevićanac, koji štuje pok. Starčevića, koji mu je na rukama umro... Trebalo je dr. Tresiću tih i takovih izjava, da bar nekako u pravaškom Sučurju propje, a kamo li slavlje i ovacije, lažni dopisnice!

Sučurani su uvič nepokolebiti stajali uz pravašku misao, što dokazuju dve pobjede izabice: prva za izbora u carevinsko vječe, druga u pokrajinskoj saboru, pak će i nadalje ostati vjerni pravaštvu, te pod barjakom stranke prava izvještavati konačnu pobiju, pred kojom i sad duša zebe „crnog“ dopisnika, pobedu kod prvih občinskih izbora.

Sučuranski pravaš.

Iz hrvatskih zemalja.

Bivši austrijski ministar predsjednik Beck u Bosni. Dne 31. o. mј. stigao je u Sarajevo bivši ministar predsjednik bar. Beck sa suprugom na svojem putovanju kroz Bosnu i Hercegovinu. Beck se je upravo oduševljen izrazio o ljepoti Bosne i nazavio je zemljom turista. Obećao je, da će još češće doći, da se divi krasnoj prirodi anekiranih zemalja. Beck se je zadržao u Ilidži, kamo je isti dan došao i zajednički ministar financa barun Burian.

Sarajevski gradski izbori ne će se obaviti, kako je javljeno, na 7. listopada o. g. nego će se na neko vrijeđe odgoditi, jer izborne listine ne će moći do toga vremena biti gotove.

Hrvatska drama na Cetinju. Kralj Nikola izrazio se je intendantu Trešćecu vanredno laskavo o hrv. drami i umjetnicima. Vrlo je pohvalio izvedbu svoje „Balkanske Carice“ je nadodao, kad bi im prigode češće gledati takove umjetnike, da bi ga to potaklo, da bolje pjeva. Kralj je primio i audienciju sve članove kazališta te je s njima vrlo ljubezno razgovarao. Strozzieva i Wilharova bile su nagradjene od kraljice Milene, prva grivnom od zlata sa diamantom, druga zlatnim satom sa monogramom kraljice. Fijan je odlikovan Danilovim redom III. stepena, a Bach i Marković om IV. stepena, ostali umjetnici sa zlatnim kolajnima.

Intendant Trešćec brzozavno je iz Kotoru dementirao viest o kakvom upadicama prigodom predstave „Balkanske Carice“.

Vojne vježbe kod Nevesinja. Sa službenе strane oprovravaju se vješt, da su vojne vježbe prekinute radi tifusa. Te bolesti nije bilo, a vježbe su prama ustanovljenom programu u redu dovršene.

Oglas.

Prijamni ispit za I. razred c. k. realke u Šibeniku, početkom školske godine 1910—1911, biće dana 9 i 10 septembra o. g., a upisivanje za I. razred, dne 7 i 8 septembra o. g. od 9—12 sati prije podne.

Učenici, koji su ovu realku već počinili, treba da se prijave za upisivanje dne 9 septembra od 8—12 sati prije podne.

Sibenik, 15. jula 1910.

Upovitljivo c. k. državne realke.

6-6

Za školsku godinu 1910-11.

u knjižarnici i papirnici

Antuna Ciulića

Šibenik — Glavna ulica — Šibenik.

□ mogu se dobiti sve školske knjige i tiskanice za pučke i građanske škole, te za realku, kao i sve druge školske potreštine.

3-4

Mlada i rumena,
zdrava pa vesela

Nemože ni jedna đevojka, ni koja domaćica ostati oko se godinama u kući i kuhanju pri pranju, svjeđiljanju i ribanju sa zlatostima sapunima patiti mora. — Upotrebom

Schicht-ovog
sapuna

zaštituju se ruke i polučujemo
brzo, bez muke i napornosti izvan-
redno čistu, bijelu rubenu.

Podružnice:

Via Giulia br. 33.

Via Giulia br. 16.

Via Accadotto br. 65.

Telefon br. 1930.

Važno za svakoga!

Gustav Marko
Trst

Centrala: Via Giulia br. 20.

Tekuci račun na podružnicom Ljubljanskim kreditnim banicom.

Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ures.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocakline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike kolikoće naročitih tvari u ocaklini, porculanu.

Ciene umjerene koje se ne boje utakmice.

Na zahtjev šalju se cienici badava.

Dopravljivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice:

Via Barriera vecchia br. 33.

Via Colonia br. 17.

S. Giovanni di Guardiella br. 871.

Telefon br. 1930.

26.II. 10.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano K 5—, a uvezano K 6—, nabavlja se kod „Hrvatske tiskare“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam objavljivao tvornicu papirnatih vrećica za trgovsku potražbu otvorenja, te je podupro prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkratčem vremenu najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izradjuju se u svim veličinama i u svim bojama. Posto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se da stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cjenjene narudbe, koje će u podpunom redu i najsvajestnije izvršene biti.

Sa veleslovljenjem
ANTE ZORIĆ
ŠIBENIK.

Velika Tvornica tjestenine

i mlinice za raznu hranu.

Pomoću najmodernijeg motora
proizvadja

Od najboljeg marseljskog griza

Svake vrsti
ovog jestiva.

kao i od Dobrog i od najfinijega pšeničnog brašna

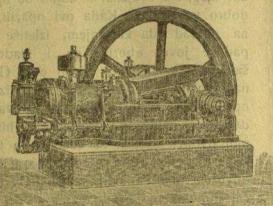
dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik.

15.VI. 10.

Izklučivo glavno predstavništvo, kamo valja upraviti sve upite:

Kuća Gutenberg,

EMANUEL KRAUS.

Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.

Zahvaljujete cienici bezplatno i bez poštarine.

Dopravljivanje hrvatski.

Najbolji namještaji snage

kao što:

motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjelske i električne namještaje snage.

Namještaje na mršavi plin (Sauganlage) prodaje

Draždanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik;
Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica
srednje Europe.

Hrvatska
vjeretijska
banka
Podružnica
Šibenik.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemično čišćenje odjela na suho.

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemično čišćenje kao: obična, uresna, za ščelinu, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostrane, rukavice od koze itd., razumije se sve u cijeli čist se sa potpunim strojem „Universal“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta. Preporuča se svakome ovo zgodno i koristno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI

1./IX. Glavna ulica.

Ilustrirane cienike Želje badava.

Dionička glavnica -
K 2,000.000

Pričuvna zaklada i pritiči K 180.000.
CENTRALKA DUBROVNIK -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel -
prima uložke na knjižnice u kontu konto
rentu u ček prometu; ekskomptuje
mjene.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica -
kupuje i prodaje državne papire, razteretrnice, zaščitne, srčice, valute, kupone. Prodaja srčaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod žđriebanja. Revizija srčaka i vrednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica -
daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrenе predmete, dragu kamene i t. d. uz najkulantnije uvjete.

149—54

Pozor! Kod podružnice za Trst, Istru i Dalmaciju
ulica Galatti br. 14
Gospodarske sveze „Ljubljani

moeže se dobiti uz najpovoljnije cene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, zlja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela škont od 2% na svu robu bez razlike, za fakture izplavite kroz 30 dana, a to da olakšoti trgovcima knjigovodstvo. Podupirati Gospodarsku svezu, patriocična je dužnost svakog našeg trgovca.

Cienike i uzorce šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!

Ravnatelj i vodja:
S. H. Škerl, Trst.
19.II. 10.